

Ο ΝΕΟΦΑΝΗΣ ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΕΞ ΙΧΘΥΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΝΙΚΟΛΑΟΙ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

Περιοδεύοντες πρό διετίας ἀνά τὴν Πίνδον ἐπεσκέφθημεν ἔρημον ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διαλελυμένην Μοῦνην τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Σιάμου¹ ἐκεῖ δὲ περιεργαζόμενοι καὶ ἀναδιφῶντες εὑρομεν ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ βήματος εἰς σιτόβρωτον ἐρμάριον χειρόγραφον κώδικα μὲ γραφὰς διαφόρων ἐποχῶν, τὸν ὁποῖον καὶ παρελάβομεν ἀφιερῶσαντες τοῦτον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀθῆνησι Πανεπιστημίου. Τὸν κώδικα περιέγραψε συνοπτικῶς ὁ ἐν τῇ ἰδίᾳ σχολῇ καθηγητῆς κ. Κ. Ι. Δουβουνιώτης². Μεταξὺ ἄλλων παρετηρήσαμεν ἀναδιφῶντες τὸν κώδικα ὅτι ἐμπεριεῖχεν ἀκολουθίας δύο νέων μαρτύρων Δαμιανοῦ τοῦ ὁσιομάρτυρος, καταγομένου ἐκ τοῦ χωρίου Μυρίχοβον, τῆς παροικίας ἡμῶν, καὶ Νικολάου τοῦ Νεοφανοῦς, ὃν ἐν ἀρχῇ ὑπελάβομεν ὡς τὸν ὁσιομάρτυρα Νικόλαον τὸν ἐν Βουνένοις, τοῦτον κατὰ τὴν ἀρχουσαν γνώμην ἐν τῇ παροικίᾳ ἡμῶν ἀθλήσιντα. Καὶ τὴν μὲν βιογραφίαν καὶ ἀκολουθίαν Δαμιανοῦ τοῦ νέου ἀντεγράψαμεν ἐν ἀντιπαραβολῇ μὲ ἀκολουθίαν τοῦ ἰδίου Δαμιανοῦ εὑρισκομένην ἐν κώδικι τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης ἐν Γερμανίᾳ προμηθευθέντες ἐκεῖθε ν φωτογραφικὸν ἀποτύπωμα πρὸς ἔκδοσιν.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν Νικόλαον ἐκ τῆς μελέτης τοῦ κώδικος ἀντελήφθημεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ Νικολάου τοῦ ἐν Βουνένοις ἐορταζομένου τῇ 9 Μαΐου, ἀλλὰ περὶ ἄλλου νεοφανοῦς μάρτυρος Νικολάου ἐορταζομένου τῇ 14 Φεβρουαρίου τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἐορτάζεται καὶ ὁ Δαμιανός. Ὁ κώδιξ πλὴν τῆς ἀκολουθίας, περιέχει καὶ ἐγκωμιαστικὸν λόγον Δαμασκηνοῦ Ἱερομονάχου τοῦ Στουδίτου, οὗ ἡ ἀρχὴ «ἐγκώμιον εἰς τὸν νεομάρτυρα Νικόλαον τὸν νεοφανῆ συγγραφὴν παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου», ὅστις εἶναι ὁ περίτυστος κατόπιν Ἱεράρχης Λιτῆς καὶ Ῥενδίνης ὁ καὶ συντάκτης τῆς ὅλης ἀκολουθίας³, ὅστις ὀνομάζει τὸν Νικόλαον ἐξ Ἰχθύος ἔλκοντα τὸ γένος, διότι πατρίδα εἶχε τὸ χωρίον Ψάρη τῆς Κορινθίας.

1. Πρβλ. ἡμετέραν μελέτην αἱ Ἱερ. Μοναὶ τῆς Πίνδου Ἀθῆναι. 1929 σ. 19.

2. Πρβλ. Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ἀριθ. 3 Ἰανουαρίου 18, 1930.

3. Πρβλ. τὴν ἐμὴν μελέτην «Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Φαναριοφασάλων καὶ πάσης Φθίας» Ἀθῆναι. 1929 σελ. 254. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Θεολογίας».

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς βιογραφίας τοῦ Ἁγίου ἠθελήσαμεν νὰ μάθωμεν ἐὰν ἢ ἐν λόγῳ ἀκολουθία ἔχει δημοσιευθῆ, καὶ ἐὰν ὁ νεοφανῆς οὗτος μάρτυς Νικόλαος εἶναι ἐκ τῶν γνωστῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ἁγίων.

Ὡς ἐκ τούτου κατεφύγομεν εἰς ὅλας τὰς ὁσας ἠδυνήθημεν νὰ εὔρωμεν πηγὰς, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὔρομεν ἀναφερόμενον μάρτυρα Νικόλαον ἐκ τοῦ χωρίου Ψάρη τῆς Κορινθίας καταγόμενον ἐορταζόμενον τῇ 14 Φεβρουαρίου ὡς ἀναφέρει ἢ μετὰ χειρας χειρόγραφος ἀκολουθία. Ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης περισυνελέξαμεν ἐκ τῶν διαφόρων πηγῶν ὄσους ἁγίους Νικολάους συνηντήσαμεν, οἵτινες ἀνέρχονται εἰς 24 κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἐορταζομένους, οὓς καὶ παραθέτομεν μετὰ τῆς ἀναγραφῆς τῶν ἐκδόσεων τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῶν, ὅσοι ἔχουσι τοιαύτας, ἐνῶ οἱ λοιποὶ ἀπαντῶνται μὲ τὸν γνωστὸν τύπον ἐν τοῖς Μηναίοις «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ», χωρὶς που νὰ συναντήσωμεν τὸν ἀναζητούμενον νεοφανῆ Νικόλαον.

II

1) Ὁ ἐν Ἱεράρχαις μέγιστος Νικόλαος ὁ Μύρων, ὃν ἡ Ἐκκλησία κατὰ Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν ὑμνολογεῖ καὶ γεραίρει, οὗτινος ἡ κυρίως μνήμη εἶναι τῇ 6 Δεκεμβρίου, πλὴν τιμᾶται καὶ κατὰ τρεῖς ἐτέρας ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ἤτοι τῇ 9ῃ, τῇ 10ῃ καὶ τῇ 20ῃ Μαΐου, ὧν ἐορτῶν ὑπάρχουσιν αἱ ἐξῆς ἀκολουθίαι :

α) Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου τοῦ ἐν Μύροις ἤτοι ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ ψαλλομένη τῇ 9ῃ Μαΐου, ἐν Τριπόλει 1861.

β) Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου τοῦ ἐν Μύροις ψαλλομένη ἐν Κερκύρα τῇ 20 Μαΐου, ἐν ἣ διέβη ἐντεῦθεν τὸ Ἅγιον αὐτοῦ λείψανον Ἐνετίησιν ΑΨΙΘ (1719).

γ) Ἀκολουθία εἰς τὴν πάροδον τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων ψαλλομένη τῇ 10ῃ Μαΐου. Ἐνετίησιν 1797.

δ) Ἱεραὶ ἀκολουθίαι τρεῖς εἰς τὴν θαυμασίαν ἀνακομιδὴν καὶ μετακομιδὴν τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων, ψαλλόμεναι ἢ μὲν πρώτη τῇ 10ῃ Μαΐου ποίημα Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου. Ἡ δὲ δευτέρα ποίημα τοῦ ἐν Ἱερεῦσι Ἱεροκλήρκου Κερκύρας Βίκτωρος τοῦ Κλαπατζαρά, καὶ ἢ τρίτη ἀγωνύμου τινὸς

κατὰ τὴν 20 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν Κεφαλληνίᾳ, 1851¹.

Πρόκειται περὶ τῆς εἰς Βαρί τῆς Ἰταλίας μετακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Τὴν ἀνακομιδὴν ταύτην ἐν Ρωσσίᾳ ἐφορᾶζουσι τὴν 9 Μαΐου².

2) Νικόλαος ὁ Ὅσιομάρτυς ὁ ἐν Βουνένοις μαρτυρήσας, μεγάλως τιμώμενος ἐν τῇ Θεοσώστῳ ἡμῶν παροικίᾳ τῇ 9ῃ Μαΐου πανηγυριζόμενος πανδήμως ἐν τῷ δάσει τῶν Βουνένων, κείμενον ἐν τοῖς συνόροις τῶν ἐπαρχιῶν Καρδίτσης καὶ Λαρίσσης. Πλὴν τούτων ὅμως καὶ ἕτεροι δέκα Ἐνοριακοὶ Ναοὶ χωρίων τῆς Ἐπαρχίας Καρδίτσης τιμῶνται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου, ὡς ἀναγράφεται δὲ ἐν προμετωπίδι ἐκδόσεως τῆς ἀκολουθίας του «Ναὸς τοῦ Ἁγίου πάνσεπτος διατελεῖ καὶ ἐν Κλειτσοῦ Ἀγράφων», καὶ ἐν Μεσσήνῃ (Καλαμῶν), καὶ ἐν Τυρνάβῳ.

Τὸ ἔτος τῆς ἀθλήσεως τοῦ Ἁγίου δὲν ἀναφέρεται εἰς ὅλας τὰς ἐκδόσεις τῶν ἀκολουθιῶν. Ἐν μὲν ἐκδόσει 1736 ἀναφέρεται ὡς ἔτος ἀθλήσεως τὸ 720 καίτοι τιτλοφορεῖται νέος ὀσιομάρτυς δὲν ἀναφέρεται δὲ ἐν τοῖς Μηναιοῖς, φαίνεται δὲ ἀληθὲς τὸ ἔτος τοῦτο διότι ἡ βιβλιογραφία του ὀμιλεῖ περὶ Ἀβάρων. Ἐν τούτοις ὁ γνωστὸς ἱστοριοδίφης κ. Ν. Ι. Γιαννόπουλος θεωρεῖ ὡς ἔτος ἀθλήσεως τὸ 1276. (πρβλ. Ἑβδομ. Ἐπιθ. Νεολόγου Κων)πόλεως τ. γ' σ. 746, 1893). Συνθέτης τῆς ἀκολουθίας του φέρεται ὁ Ἱερομόναχος Ἀκάκιος Διακρούσης, ὅστις εἶναι καὶ ἄλλοθι γνωστός. Ἐν ἀρχαίῳ βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ «Βιβλίον καλούμενον ἐκλογαί» ἐκδόσεως Ἐνετίας ἔτος αψλῆτοι 1730 ἀναφέρεται ὡς συνθέτης στίχων εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα καὶ ὡς ἐξηγήσας τὰς εὐχὰς τῆς μεταλήψεως ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Καλλιοπίου Ἱερομονάχου τοῦ Κρητός³. Ἄλλος συνθέτης τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου «ὑφει ἐτέρῳ» ἐμφανίζεται ὁ Ἰωσήφ Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὁ ἐκ Φουρνᾶ Ἀγράφων, ἀξιῶσι τοῦ Λογιωτάτου Κυρίου Κωνσταντίνου, υἱοῦ τοῦ Μακαρίτου Ἀλεξίου τοῦ ἐκ κόμης Κλειτσοῦ τῶν Ἀγράφων. Οὗτος ἐν προσφωνητικῇ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Λογιώτατον Κωνσταντίνον ἀναφέρει ὅτι καὶ ὁ Διακρούσης ἄλλην **παλαιὰν ἀκολουθίαν** διεσκεύασεν ὡσπερ καὶ ὁ Διακρούσης τῇ σῆ ἡδίστη μοι λογιότητι χαριζόμενος ὡς αὐτὸς ἑαυτὸν μαρτυρεῖ ἐν τῇ **μετὰ**

1. Πρβλ. L. Petit Bibliographie des acolouthies Grecques Bruxelles 1926 σελ. 210.

2. Πρβλ. Κων. Δουκάκη Μ. Συναξαριστῆς Μάϊος τόμ. 5 σ. 355.

3. Πρβλ. L. Petit, E. Legrand καὶ A. Pernot, Bibliogr. Hellenique, Paris 1918 σελ. 228-229.

τὴν παλαιὰν ἀκολουθίαν τὴν γραφίδα ἱερογραφικῶς ἐκίνησεν», ἀληθὲς δὲ τοῦτο διότι ὡς διορθωτὴς ὁ Διακροῦσης ἀναγράφεται ἐν ἐκδόσει Βενετίας τὸ 1657 ἔτος. Μάλιστα ὁ Ἰωσήφ διεσκεύασε ταύτην «ἄρας καὶ καθάρας τὸ πλεῖον τοῦ Διακροῦση ἠρτισμένα καὶ κακοζήλως συντεθειμένα ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ μισοβρότῳ ὀσιομαρτυρικῇ φυλλάδι».

Παρουσιάζεται δὲ καὶ ἕτερος προηγουμένως διορθώσας καὶ οὗτος τὴν ἀκολουθίαν ὁ Ἱερομόναχος Γρηγόριος Μοσχοπολίτης ὡς ἀναφέρει ἐκδοσις τῆς ἀκολουθίας ἐν Μοσχοπόλει ἔτει 1736, διότι ἡ πρώτη ἐκδοσις τοῦ Διακροῦση εἶναι τοῦ 1657 ἔτους Ἐνετίας.

Ὁ Ἰωσήφ οὗτος Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὁ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων, κόμης ἦτις τόσους ἀνέδειξε λογίους κληρικούς κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, εἶναι γνωστὸς καὶ ἄλλων αὐτοῦ ὁμοίων ἔργων συγγράφας νέους κανόνες εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀναργύρους δι' ἀγρυπνίας τελουμένας ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Ζερετοίου ὡς καὶ ἐγκώμια εἰς τὸν Ἱερομάρτυρα Σφραφειμ Ἀρχιεπίσκοπον Φαναρίου¹. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱερομ. Γρηγόριος Μοσχοπολίτης εἶναι γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων ὁμοίων ἔργων². Γνωσταὶ ἐκδόσεις τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὀσιομάρτυρος Νικολάου τοῦ ἐν Βουνένοις εἶναι αἱ ἑξῆς³.

α) Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Νικολάου τοῦ Νέου ἐξ Ἀνατολῆς ἐν Βουνένοις ἀθλήσαντος δαπάνη Ματθαίου προηγουμένου τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Φιλοθέου διορθωθείσα ὑπὸ Ἀκακίου Διακροῦση. Ἐνετίησιν ΑΧΝΖ ἦτοι (1657).

β) Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ὁσιομάρτυρος Νικολάου τοῦ νέου τοῦ ἐξ Ἀνατολῆς ἐν Βουνένοις ἀθλήσαντος. Τυπωθεῖσα δαπάνη τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Ὁσίου Ναούμ, διορθωθείσα δὲ παρὰ τοῦ Ἱερομ. Γρηγορίου Μοσχοπολίτου ἐν Μοσχοπόλει 1736.

γ) Ἀκολουθία τοῦ Νεομάρτυρος Νικολάου τοῦ ἐξ Ἀνατολῆς ἐν Βουνένοις ἀσκήσαντος, διορθωθείσα ὑπὸ Ἰωσήφ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας τοῦ ἐν Φουρνᾷ Ἀγράφων. Ἐνετίησιν 1791. Ἀξιῶσει τοῦ λογιωτάτου Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἀλεξίου ἐκ Κλειτσῶν Ἀγράφων, ἐνθα ὑπάρχει πάνσεπτος Ναὸς του.

δ) Ἐτέρα ὁμοία ἐκδοσις διορθωθείσα ὑπὸ Ἀκακίου Διακροῦση καὶ εἶτα παρ' Ἰωσήφ Ἀρχιμ. Μ. Ἐκκλησίας Ἀθῆναι 1845.

1. Πρὸβλ. ἡμετέραν μελέτην ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Φαναριοφερσάλων Ἀθῆναι. 1929 σελ. 23.

2. Πρὸβλ. L. Petit. Bibliogr. ἐνθ. ἄνωτ.

3. Πρὸβλ. τὴν ἐμὴν ἐκδοσιν μετὰ προλεγομένων «Ἀκολουθία Νικολάου τοῦ ἐν Βουνένοις κτλ.» Ἀθ. 1920.

ε') Ἐτέρα ὁμοία ἔκδοσις ἐν Πάτραις 1865.

ς') Ἐτέρα ἔκδοσις Ἀθήναι 1873.

ζ') Ἐτέρα ἐν Πάτραις 1875.

η') Ἐτέρα ἐν Πάτραις 1905.

θ') Ἐτέρα ἐν Τριπόλει 1906.

ι') ἔτερα ἐν Κορίνθῳ 1908 ¹.

3) Νικόλαος ὁ Ὀσιομάρτυς ὁ ἐκ Βρυούλων, ἑορταζόμενος τῇ 11 Ἰουλίου. Ἡ ἀκολουθία του ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις 1898. Δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς γνωστοὺς συναξαριστάς.

4. Νικόλαος Νεομάρτυς, ὁ ἐκ Μετσόβου, ἀναγραφόμενος καὶ ὡς ἐξ Ἰωαννίνων, μαρτυρήσας ἐν Τρικκάλοις τῇ 17 Μαΐου 1617, ὅτε καὶ τιμᾶται ἡ μνήμη του. Ἡ Κάρα του εὐρίσκεται ἐν τῇ Μονῇ Βαρολαὰμ Μετεώρου.

Ἡ ἀκολουθία του συνετέθη ὑπὸ Νικολ. Κύρκου, ἀναλώμασι Πολυζώῃ Λαμπανισιώτῃ ἐκδοθεῖσα ², ἡ δὲ μνήμη του ἀναφέρεται ἀλλαχοῦ τῇ 16ῃ Μαΐου ³. Γνωσταὶ ἔκδοσις τῆς ἀκολουθίας του εἶναι αἱ ἑξῆς.

Ἀκολουθία Ἐνετίησιν ΑΨΝΖ ἤτοι 1757.

Ἐτέρα ἔκδοσις Ἐνετίησιν ΑΨΟΑ ἤτοι 1771 ⁴.

Εἰς τὸν ἀρχαῖον Ναὸν τοῦ Ἀγ. Δημητρίου Τρικκάλων ὑπάρχει τοιχογραφία ἐν τῷ Διακονικῷ τοῦ Ἀγ. Νικολάου τοῦ ἐκ Μετσόβου τοῦ καὶ Ἐξηνατριῆ καλουμένου ὧ; καὶ τοῦ Ἀγ. Νικολάου τοῦ ἐκ Καρπενσιού ⁵. Καὶ ἐν Τυρνάβῳ δὲ ὑπάρχει Ναὸς τοῦ ἐκ Μετσόβου Ἀγ. Νικολάου ἢ Βλαχονικόλα καλουμένου πανηγυριζόμενος τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ.

5) Νικόλαος Μεγαλομάρτυς ὁ ἐκ Καρπενσιού ἀθλήσας ἐν Κωνσταντινοπόλει τῇ 23ῃ Σηβρίου ΑΧΟΒ ἤτοι 1672. Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης ταυτίζει τὸν ἐκ Καρπενσιού Νικόλαον μὲ τὸν ἐπικαλούμενον

1. Πρβλ. Νικοδήμου Ἀγιορίτου Συναξ. Βενετία 1819 τομ. 1. Κων. Δουκάκη τ. 5 σ. 147 Ἀθ. 1895, Δουκάκη Σελήνη Ἀθήναι, 1897 σελ. 85.

2. Περὶ Πολυζώῃ Λαμπανισιώτῃ πρβλ. τὴν ἐμὴν διατριβὴν ἐν Περιοδ. «Κρητικὸς Ἀσθερ» Χανίων 1910 ἀρ. 75, καὶ Δ. Παναγιωτίδου ἐν Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου Κων/λεως 1898 σελ. 325

3. Νικοδήμου Ἀγιορίτου ἐνθ' ἄνωτ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐν Πανελ. Λευκώμ. Χρ. Χατζηγιωάννου Ἀθήναι, 1922 σελ. 191.

4. Εὐγενίου Βουλγάρωος Ἐπιστολὴ πρὸς Πέτρον Κλαίρικον Ἀθήναι, 1844 σελ. 28.

5. Πρβλ. Ν. Ι. Γιαννοπούλου Αἱ παλαιαὶ Ἐκκλησιαὶ Τρικκάλων. Ἀθ. 1926 σ. 7.

Παντοπόλην¹. Τὸν βίον τούτου συνέγραψεν ὁ Ἱω. Καριοφύλλης ὡς καὶ τὴν ἀκολουθίαν². Γνωσταὶ ἐκδόσεις εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Νικολάου τοῦ νέου τοῦ ἐκ Καρπενησίου Ἐνετίησιν 1796. Ἐτέρα ἐκδοσις διὰ δαπάνης Κωνσταντίνου Παπαδημητρίου Ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Προυσσοῦ Ἀθῆναι 1923.

6) Νικόλαος ὁ Καραμᾶνος ἀθλήσας ἐν Σμύρῃ τῇ 6 Δεκεμβρίου 1657³. Ἀλλαχοῦ ἢ μνήμητου ἀναφέρεται τῇ 14ῃ Δεκεμβρίου⁴.

7) Νικόλαος ὁ ἐν τῇ Φάραγγι Κουρταλιώτῃ ἀσκήσας ἐν Ἁγίῳ Βασιλείῳ ἐπαρχίας Κρήτης, τὸ 1670 ἔτος τῇ 1ῃ Σεπτεμ. ἑορταζόμενος. Ἡ ἀκολουθία του ἐξεδόθη Ἀθῆναι 1879 δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς Συναξαριστάς.

8) Νικόλαος ὁ Σεκιλιώτης ὁ ἀσκητεύσας ἐν τῷ Ὄρει Νεοτάκου Εὐβοίας, ἑορταζόμενος ἡ 23 Αὐγ. Ἡ ἀκολουθία του ἐξεδόθη ἐν Χαλκίδι 1894. Δὲν ἀναγράφεται εἰς τοὺς συναξαριστάς.

9) Νικόλαος μεγαλομάρτυς ὁ ἐκ Χίου ἀθλήσας τῇ 30 Ὀκτωβρίου 1754. Ἡ ἀκολουθία του συνετέθη ὑπὸ Νικηφόρου Ἱεροδιακόνου ἐξεδόθη ἐν Χίῳ. Ἡ μνήμη του ἀναφέρεται καὶ τῇ 31 Ὀκτωβρίου⁵.

10) Νικόλαος ὁ ἐν Μαγνησίᾳ μαρτυρήσας τῇ 24ῃ Ἀπριλίου 1795⁶.

11) Νικόλαος ὁ ἐξ ἑξ Μαρμάρων μαρτυρήσας ἐν Κων)πόλει τῇ 12ῃ Νοεμβρίου ἀψβ ἤτοι 1732⁷.

12) Νικόλαος Πατριάρχης Κων)λεως ὁ Μυστικὸς ἢ Χρυσοβέργης μαθητῆς τοῦ Πατριάρχου Φωτίου, Μαΐου 16 ἑορταζόμενος, ὁ ἀφορί-

1. Περβλ. Εὐγ. Βουλγάρως ἐνθ' ἄνωτ. σ. 30.

2. Ὑπῆρξαν δύο Καριοφίλλαι κατ' ἄλλους τρεῖς.

3. Περβλ. Κων. Σάθα Μεσ. Βιβλ. τ. 3 σελ. 607.—Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐνθ' ἄνωτ. σ. 192.—Γερασίμου Δουκάκη Ν. Μαρτυρολόγιον Ἀθ. 1905 σελ. 39.—Κωνστ. Δουκάκη Μεγ. Συναξαριστήν τ. 14.—Τοῦ ἰδίου Σελήνη ἐνθ' ἄνωτ. Νικοδήμου Ἀγιορίτου τ. Α' ἐνθ. ἄνωτ.

4. Περβλ. Χριστοφόρου Προδρομίτου ἐνθ' ἄνωτ. Κων. Δουκάκη Ἀκολουθία ἁματικῆ τῶν νεοφανῶν μαρτύρων τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν. Ἀθῆναι, 1897 σελ. 33.

5. Περβλ. Δουκάκη ἐνθ' ἄνωτ. σ. 515 τ. 10ος Χριστοφόρου Προδρομίτου ἐνθ' ἄνωτ. καὶ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 194, Νικοδήμου ἐνθ' ἄνωτ. τ. 1 σελ. 216.

6. Περβλ. Δουκάκη ἐνθ' ἄνωτ. τ. 4 σ. 402, Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 196.

7. Περβλ. Εὐγ. Βουλγάρως ἐνθ' ἄνωτ. σ. 31 Χριστοφόρου Προδρομίτου ἐνθ' ἄνωτ. Δουκάκη Σελήνη ἐνθ' ἄνωτ. Νικοδήμου ἐνθ' ἄνωτ. τ. 1ος.

σας τὸν Βασιλέα Λέοντα τὸν Σοφὸν διὰ τὴν τετραγαμίαν μετὰ τῆς Ζωῆς ¹.

13) Νικόλαος Πατριάρχης Κων)πόλεως ὁ Γραμματικὸς ² Δεκεμβρίου 16 ἑορταζόμενος.

14) Νικόλαος ὁ Παντοπώλης νεομάρτυς ἀθλήσας τῇ 23 Σεπτεμ. τὸν ὁποῖον ὁ Εὐγ. Βούλγαρης καὶ ἄλλοι ταύτιζουσι μὲ τὸν ἐκ Καρπενησίου ³ ἀναφέρεται ἡ μνήμη του καὶ τῇ 28 Σεπτεμβρίου ⁴.

15) Νικόλαος ὁ ὁμολογητῆς ὁ Στουδίτης ἑορταζόμενος τῇ 4 Φεβρουαρίου ⁵ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου ἀσκήσας καὶ πολλὰ παθῶν ἐπὶ Εἰκονομαχίας.

16) Νικόλαος Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ἑορταζόμενος τῇ 29 Νοεμβρίου ⁶.

17) Νικόλαος Μάρτυς ἑορταζόμενος Δεκεμβρίου 7 ⁷.

18) Νικόλαος ὁ ἀπὸ στρατιωτῶν ἑορταζόμενος τῇ 14 Δεκεμβρίου ⁸ ἐν ἔτει 802 ἐπὶ Νικηφόρου Βασιλέως ἀσκήσας, ἡ μνήμη του φέρεται καὶ τῇ 24ῃ Δεκεμβρίου ἀλλαχοῦ ⁹.

19) Νικόλαος Νεομάρτυς ἐκ Μαγνησίας ἑορταζόμενος τῇ 14ῃ Ἀπριλίου ¹⁰.

20) Νικόλαος εἷς τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων ἑορταζόμενος τῇ 9 Μαρτίου ¹¹.

21) Νικόλαος ὁ ἀπλοῦς δούξ ἐκ Τσερνεζοβίας ὁ ἐν Σηλαιῶ Ῥῶσος ἑορταζόμενος τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου ¹².

1. Πρβλ. Δουκάκη τ. 5 ἐνθ. ἄνωτ. σ. 309, Νικοδήμου ἐνθ' ἄνωτ. καὶ Ἐβδ. Ἐπιθ. Νεολόγου Κων)πόλεως 1893 τ. Γ' σ. 865.

2. Πρβλ. Δουκάκη Σελήνη ἐνθ' ἄνωτ. καὶ τόμ. 12 σελ. 398. Νικοδήμου ἐνθ' ἄνωτ.

3. Νικοδήμου ἐνθ' ἄνωτ. Κ. Δουκάκη Ἀκολουθία ἔσματ. ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 35.

4. Δουκάκη Σελήνη ἐνθ' ἄνωτ.

5. πρβλ. Χριστοφόρου Προδρομίτου ἐνθ. ἄνωτ. Δουκάκη Σελήνη ἐνθ. ἄνωτ. Νικοδήμου Ἀγιορίτου ἐνθ. ἄνωτ.

6. Νικοδήμου Ἀγιορίτου ἐνθ. ἄνωτ. Δουκάκη Σελήνη ἐνθ. ἄνωτ.

7. Δουκάκη Σελήνη ἐνθ. ἄνωτ. Νικοδήμου ἐνθ. ἄνωτ.

8. Νικοδήμου ἐνθ. ἄνωτ.

9. Δουκάκη Σελήνη ἐνθ. ἄνωτ.

10. Δουκάκη Σελήνη ἐνθ. ἄνωτ. Νικοδήμου ἐνθ. ἄνωτ.

11. Δουκάκη ἐνθ. ἄνωτ. Νικοδήμου ἐνθ. ἄνωτ.

12. Δουκάκη τόμ. 10ος σελ. 187.

22) Νικόλαος νεομάρτυς ἐκ Κρήτης ἀσκήσας τὸ 1824 Ὀκτωβρίου 24 ἀπαντᾷται ἀλλαχοῦ ἢ μνήμη του καὶ 31 Ὀκτωβρίου ¹.

23) Ὁ ὄσιος Γεδεὼν ὁ κατὰ κόσμον Νικόλαος τῇ 30 Δεκεμ. 1818 ἐν Τυρνάβῳ μαρτυρήσας ².

24) Νικόλαος Ἀγγελῆς Μανουήλ Γεώργιος μαρτυρήσαντες ἐν Ρεθίμνῃ τῇ 28 Ὀκτωβρ. 1821 ³.

Τόσοι εἶναι οἱ Νικόλαοι Ὅσιοι καὶ μάρτυρες, οὓς τὰ ἀγιολογικὰ μνημεῖα τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρουσιν καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτόν. Αἰ ἑορταὶ αὐτῶν ἀπαντῶνται μηνιαίως, ἤτοι τῇ 4ῃ Φεβρουαρίου, τῇ 9 Μαρτίου, τῇ 14 καὶ 24ῃ Ἀπριλίου, τῇ 9 10 τῇ 16 δύο Νικολάων τῇ 17-20 Μαΐου, τῇ 11 Ἰουλίου, τῇ 23ῃ Αὐγούστου, τῇ 1 καὶ τῇ 23 δύο Νικολάων Σεπτεμβρίου, τῇ 14-24-28-30 Ὀκτωβρίου, τῇ 12 καὶ 29 Νοεμβρίου, τῇ 6 δύο Νικολάων τῇ 7-9-18-14-16-20-30 Δεκεμβρίου. Ἐναλάσσονται δὲ αἱ ἑορταὶ τινων κατὰ τόπους ἤτοι τῇ 16 ἀντὶ τῆς 17ης Μαΐου, τῇ 28 ἀντὶ τῆς 23 Σεπτεμβρίου, τῇ 31 ἀντὶ τῆς 30 Ὀκτωβρίου, καὶ τῇ 31 αὐθις ἀντὶ 24 Ὀκτωβρίου, τῇ 14 ἀντὶ 6 καὶ αὐθις 14 ἀντὶ 24 Δεκεμβρίου ⁴.

Ὅστε ἔχομεν ἑορτὰς ἁγίων Νικολάων μὲ τὰς κατὰ τόπους ἐναλλαγὰς αὐτῶν, ἅπαξ τὸν Φεβρουάριον, ἅπαξ τὸν Μάρτιον, δις τὸν Ἀπρίλιον, ἐπτάκις τὸν Μαῖον, ἅπαξ τὸν Ἰούλιον, ἅπαξ τὸν Αὐγούστον τε-

1. Δουκάκη ἐνθ. ἀνωτ. τομ. 10ος σ. 467 καὶ Σελήνη ἐνθ. ἀνωτ.

2. Περβλ. Προμηθεὺς Βόλου 1892 σελ. 360.

3. Μ. Γεδεὼν Λαθρόβιος Ὁρθοδοξία Μεσ. Γράμματα Ἀθ. 1930 σ. 83 Δουκάκη τόμ. Ὀκτωβρίου σ. 464.

4. Οἱ πλείονες συνώνυμοι Ἅγιοι καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτόν εἰσιν οἱ φέροντες τὸ ὄνομα Ἰωάννης 18 φορὰς ἑορταζόμενοι.

Ἦτοι τὸν Ἰανουάριον 6 φορὰς, τῇ 15, 21, 26, 27, 30, 31,

τὸν Φεβρουάριον 7, τῇ 4, δις τῇ 6, 15, 21, 23, 26.

τὸν Μάρτιον 7, τῇ 5, 9, 16, 27, τρεῖς τῇ 30.

τὸν Ἀπρίλιον 7, τῇ 5, 12, τρεῖς τῇ 18, 20, 27.

τὸν Μαῖον 10, τῇ 7, 8, 12, 13, 14, 20, 22, 24, 29, 30.

τὸν Ἰούνιον 7, τῇ 2, 4, 7, δις τῇ 12, 26, 28.

τὸν Ἰούλιον 4, τῇ 10, 18, 20, 21.

τὸν Αὐγούστον 5, τῇ 3, 9, 18, 25, 30.

τὸν Σεπτέμβριον 6, τῇ 2, 15, 20, δις τῇ 23, 26.

τὸν Ὀκτώβριον 4, τῇ 1, 3, 19, 20.

τὸν Νοέμβριον 10, τῇ 1, 4, 9, 10, 12, 17, 20, 23, 28, 29.

τὸν Δεκέμβριον 5, τῇ 2, 3, δις τῇ 4, 20.

Οἱ Δημήτριοι δεκάκις τῷ Ἐνιαυτοῦ.

~~τροάκις τὸν Σεπτέμβριον, ἑξάκις τὸν Ὀκτώβριον, δις τὸν Νοέμβριον
καὶ ἑνδεκάκις τὸν Δεκέμβριον¹.~~

III

Εἰς ὅλον ὅμως τοῦτο τὸ νέφος τῶν Ἁγίων Νικολάων οὐδαμοῦ ἀπαντᾶται ὁ νεοφανῆς μεγαλομάρτυς Νικόλαος ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Ψάρη τῆς Κορινθίας ὁρμώμενος καὶ ἐν Κωνσταντινοπόλει ἀθλήσας, ἑορταζόμενος τῇ 14 Φεβρουαρίου, οὗ τὸ ἐγκώμιον καὶ τὴν ἄσματολογίαν συνέθεσε δεινὸς Θεολόγος Δαμασκηνὸς ὁ Στουδίτης, ἐξ Ἰχθύος προσαγορεύων αὐτόν.

Οὗτος ὁ ἅγιος, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, πατρίδα εἶχε τὸ χωρίον Ψάρη παρὰ τῷ ὄρει Ζάρηκι «περίπου τῶν τῆς Κορινθίας ὁρίων κείμενον», μείνας δὲ δωδεκαέτης ὁρφανὸς γονέων, ἀνεχώρησε «μετὰ πινων συμφυλετῶν εἰς πόλιν λεγομένην Σηλιβριαν, ἀπέχουσαν ἡμέρας ὀδὸν τῆς τοῦ Κωνσταντίνου πόλεως» ἐν ἧ «συνέστιος τιμὴ ἐγένετο καὶ κηδεμῶν τῶν οἴκαδε», κατόπιν δὲ «εἰς μέτρον ἡλικίας πεφθακῶς νομίμῳ γυναικὶ συνεζεύχθη καὶ παίδων πατὴρ ἐγένετο». Ἐπάγγελμα δὲ εἶχε «ἐν τῇ λεωφόρῳ πιπράσκων βρώσιμα». Ἐν τῷ τριακοστῷ τετάρτῳ δὲ ἔτει τῆς βασιλείας Σουλεϊμάν τετάρτου τῆς Πόλεων βασιλίδος Βασιλέως, ἀπήχθη πρὸ τοῦ Ἐπάρχου Σινὰν ὀνόματι ὡς τὸν Μωάμεθ ὑβρίσας, φθονηθεὶς διότι «ἦν ἐν τῇ λεωφόρῳ πλεονάκις πιπράσκων τὰ ὄνια, καὶ γὰρ ἔθος τοῖς ἐν λεωφόρῳ ἀλλήλοις φθονεῖν». Ἐκεῖ δὲ «χριστιανὸν ἑαυτὸν ὁμολογήσας, τὴν τῶν ἰσμηλιτῶν θρησκείαν ὡς ψευδῆ ἀπήλεγξε, διὸ πλεονάκις ῥοῖνοις ῥάβδεσι τυφθεὶς ὡς καὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδιαίων ὀνύχων εἰς φυλακὴν ἀπερρίφθη Χριστὸν ἐπιβοώμενος εἶτα δὲ ὑπὸ δημίῳ ἐλκόμενος περιήγето ἀλύσεις περικείμενος τὴν πόλιν, καὶ ἐν τῷ ἱσποδρομίῳ πυρᾶς ἀναφθείσης κατὰ μικρὸν τὸν ἅγιον ἐνέβαλλον οὕτω δαπανῶντες τὰς σάρκας, ὁ δὲ σπεκουλάτωρ ξίφει εἶτα τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμε». Ἡ δὲ τοῦ ἁγίου κάρα περισθεῖσα ἐπωλήθη ἀντὶ χιλίων χρυσίνων εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Μετεώρου.

Τὸ συναξάριον τοῦτο τοῦ Ἁγίου, νεοφανοῦς Μάρτυρος προσονομαζομένου, ὡς καὶ ὁ ἐγκωμιστικὸς πρὸς αὐτὸν Λόγος τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὰ ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν Κώδικι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σιάμου, δὲν

1. Ὁ Ζωσιμᾶς Ἐσφιγμενίτης δημοσιεύων κατάλογον τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι τοῦ 1868 μαρτυρησάντων ἀναφέρει 6 Νικολάους. Προβλ. Προμηθεὺς 1900 ἀρ. 140.

ἀναγράφουσι χρονολογίαν τῆς ἀθλήσεως εἰμῆ, μόνον δὲ αὕτη ἐγένετο τῷ 34ῳ ἔτει τοῦ Βασιλέως τῶν Ἰσμηλιτῶν Σελουιμάν.

Εἰς τὸ τέλος ἐν τούτοις τοῦ ἐγκωμίου, ὅπερ ἔπεται τῆς Ἀσματολογίας, ἀναγράφεται ὑπὸ τῆς ἰδίας χειρὸς, ἀφοῦ μία σέλις μένει ἄγραφος, τὰ ἐξῆς.

Ἀκολουθίαι εἰς τὸν Νεομάρτυρα

Νικόλαον ὃν μαρτυρήσαντα ἐν Κωνσταντινουπόλει πυρὶ ἐπὶ ἔτους ἀπὸ μὲν κτίσεως κόσμου ΖΕΒ ἀπὸ δὲ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐνσάρκου οικονομίας αφνδ (ἤτοι 7062=1554) Ἰνδικτιῶνος ΙΒ' ἐν μηνὶ Φεβρουαρίου ΙΔ' ἡμέρα πέμπτη ὥρα ς' τοῦ μὲν Ἡλίου κύκλον ἔχοντος ς' τῆς δὲ σελήνης κύκλον μὲν ἐχούσης ΙΓ' θεμέλ. δὲ κς' τοῦ Χριστιανῶν Πάσχα τότε ὄντος ἐν μηνὶ Μαρτίῳ ΚΕ'.

Εἰς τὴν ἐπομένην σελίδα διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἀναγράφεται.

*Ἔστι δὲ σύμπασα ἡ ἀκολουθία σὺν τοῖς τρισὶ κανόσι ποιήματα

Δαμασκηνοῦ Ἱερομονάχου τοῦ Θεσσαλονικέως, ὅστις πολλὰ παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ ὁσιωτάτου καθηγουμένου τῆς σεβασμίας Μονῆς τοῦ Μετεώρου Παπαῦ Κυρ Σισινίου τοῦ ἐν Ἱερομοναχοπνευματικοπατρᾶσιν αἰδεσίμου συνεγράψατο ταύτην,

ἐν ἔτει ΖΞϚ'—(ἤτοι 7066=1558)

*Ἦτοι ἡ ἀσματολογία καὶ τὸ ἐγκώμιον συνεγράφη τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ἀθλήσιν παρακλήσει τοῦ Ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Μετεώρου Σισινίου, ἐνθα ἀπέκειτο καὶ ἡ κάρα τοῦ μάρτυρος. Τοῦτο ἀναμφιβόλως εἶναι ἐνδειξις τῆς καλῆς ἐξωθεν μαρτυρίας ὅτι ὁ Νικόλαος ἐβάστασε καλῶς τὸ βάρος καὶ τὸν καύσωνα τῆς μαρτυρικῆς ἡμέρας, τὸν Χριστὸν ὁμολογῶν, ἐξ οὗ καὶ τὰ αἵματα αὐτοῦ κατεκόσμησαν τὴν Ἐκκλησίαν. Πῶς ὅμως ἡ καλὴ αὕτη μαρτυρία δὲν διεφημίσθη περαιτέρω, ἔτι μᾶλλον ἀφοῦ τόσον ἀξίου ἔτυχεν ἐγκωμιαστοῦ ὑπερέχοντος ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις μεταξὺ Θεολόγων καὶ Ἱεραρχῶν.

Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι παράδοξον. Ὁ Νικόλαος ἐμαρτύρησε κατηγορηθεὶς ὡς ὑβριστῆς καὶ ἐμπαίκτης τοῦ Μωάμεθ καὶ τῆς θρησκείας τῶν Ἰσμηλιτῶν «νῦν τούτον τὸν ἀλιτήριον κσκομήκαμεν ὡς ὑβρίσαντα *πλεῖον πάντων* τὸν νομοθέτην Μωάμεθ καὶ τὴν πίστιν ἡμῶν», ὁ δὲ Νικόλαος εὐθαρσῶς ἀπελογεῖτο πρὸ τοῦ Ἐπάρχου «ὁ μὲν Χριστὸς αἶτε δικαιοσύνης Ἡλῖος φῶς καὶ φωτίζει, ὁ δὲ τῆς ὑμῶν ἀπωλείας Μωάμεθ σκότος ὢν ἀφεγγῆς πέφυκεν κρηνοῦ καὶ βαράθρου αἰ-

τιος. Ἐπισημαίνεται καθ' ἡν ἐποχὴν ὁ Δυναστὴς τοῦ Γένους ἀπηγγόνισε Πατριάρχας, λίαν ἦτο παράτολμον ἢ μνήμη ἐνὸς ὕβριστοῦ τοῦ Μωάμεθ νὰ διαφημισθῇ ὡς ἀγία ἀνὰ τὸ Τουρκοκρατούμενον Ἔθνος. Ἐμεινε λοιπὸν λανθάνουσα ἐν Μετεώρῳ, ἐνθα ἐναπέκειτο ἡ κάρα τοῦ μάρτυρος, καὶ ἐν ταῖς πέριξ Μοναῖς ἡ μνήμη ὡς Ἁγίου τοῦ μάρτυρος Νικολάου καὶ ἡ συντεθεῖσα ἀκολουθία αὐτοῦ ὡς ἐν ἀποκρύφους, οὐχὶ ἄνευ τόλμης ἐγκωμιάζουσα τὸ μαρτύριον τοῦ τοιοῦτου ὕβριστοῦ, ἐξ οὗ μὴδὲ ἐτολήθη ἵνα τὸ χειρόγραφον διαπλευσῇ τὸν Ἀδρία καὶ Ἐνετίησιν τυπωθῇ ὡς ἐσυνηθεῖζεται.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ πατρίδι του ἐν Ψάρῃ ἢ Ἰχθύϊ κατὰ τὸν ἐγκωμιστὴν τῆς Κορινθίας, εἶναι τελειῶς ἄγνωστος, ὡς δι' ἐπιστολῆς του ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς ὁ ἐκ Ψάρῃ καταγόμενος καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν κ. Φ. Σταματοπούλος. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι καὶ παράδοξον ἀφοῦ ὁ ἅγιος «δωδεκάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ ἡλικίας τοὺς γονεῖς ἀποβαλὼν, μόνος ἀπελήφθη καὶ ὡς ἄλλος Ἀβραὰμ τῆς οἰκίας γῆς καὶ συγγενείας ἀπῆλθεν μετανάστης εἰς Σηλιβρίαν», οὐδέποτε δὲ φαίνεται ἐπανῆλθεν πλέον εἰς τὴν γεννέτειραν.

Συνεπῶς ὁ νεομάρτυς Νικόλαος ὁ τῇ 14 Φεβρ. ἐορταζόμενος κατὰ τὸν χειρόγραφον Κώδικα τῆς ποτὲ Ἱερᾶς Μονῆς Σιάμου, εἶναι ἄγνωστος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφοῦ μεταξὺ εἴκοσι καὶ τεσσαρῶν ἀναφερομένων ἐτησίως ἁγίων Νικολάων οὐδαμοῦ ἀναγράφεται. Ἡδύνατο ὅμως νὰ ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ἀμυδρά πως περὶ τούτου, ἥτις καὶ ἐγεννήθη ἡμῖν ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου καὶ ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν ἄλλων ἁγίων Νικολάων.

Ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἁγίων Νικολάων τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ ὡς προαναφέρομεν ὑπάρχει ἅγιος Νικόλαος ὁ παντοπώλης προσεπιλεγόμενος, ἀθλήσας τῇ 23 Σεπτεμβρίου, οὗ ἡ μνήμη ἀναφέρεται ἐν ἄλλοις τῇ 28 Σεπτεμβρίου¹, τοῦτον δὲ τὰ ἀγιολογικὰ μνημεῖα ἀναφέρουσι μὲ τὸν γνωστὸν τύπον «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ», ἀγνοοῦμεν λοιπὸν τούτου τὴν βιογραφίαν. Τὸν Νικόλαον τοῦτον τὸν παντοπώλην Εὐγένιος ὁ Βούλγαρος καὶ ὁ Κωνσταντῖος Δουκάκης ταυτίζουσι μὲ τὸν ἐκ Καρπενησίου νεομάρτυρα Νικόλαον, ἀθλήσαντα ἐν Κων)πόλει τῇ 23 Σεπτεμβρίου καὶ τοῦτον τοῦ 1672 ἔτους². Τούτου τὴν ἀκολουθίαν συνέγρα-

1. Πρὸβλ. Κ. Χ. Δουκάκη Μοναχοῦ Μέγας Συναξαριστῆς τόμ. 13ος Σελήνη, καὶ Νικοδήμου Ἀγιορείτου Συναξ. τ. β'

2. Πρὸβλ. Εὐγ. Βουλγάρωος, Ἐπιστολὴ πρὸς Πέτρον Κλαίρκιον Ἀθῆναι. 1844 σ. 28. — Κων. Δουκάκη Μέγ. Συναξαριστῆς Τοπάζιον τ. 9ος Σεπτεμβρίου 23.

ψεν ὁ Ἰωάννης Καρυοφίλης, ἐξεδόθη δὲ δις ἐν Βενετῶν τὸ 1796 ἔτος καὶ ἐν Ἀθήναις τὸ 1923¹. Συνεπῶς γνωρίζομεν τούτου τὴν βιογραφίαν, ἀσχετον οὖσαν μὲ τὸν ἐξ Ἰχθύος. Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος ἐξ Ἰχθύος Νικόλαος κατὰ τὸν βιογράφον του «τὴν πιπράσκων ὄνια καὶ βρώσιμα ἐν τῇ λεωφόρῳ» ἦτο δηλ. ἐν τῇ ἀγορᾷ (παζάρη) πωλητὴς τροφίμων (ὄνια—ψώνια) παντοπώλης ὡς σήμερον λέγεται τὸ ἐπάγγελμα, ἐμφανίζει ἄρα ὁμοιότητα μὲ τὸν νεομάρτυρα Νικόλαον τὸν παντοπώλην ὡς πρὸς τὸ ἐπάγγελμα, τὸν κατὰ τὴν 23 ἢ 28 Σεπτεμβρίου ἐορταζόμενον, οὗ ὅμως τὴν βιογραφίαν ἀγνοοῦμεν. Ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ ἀμφιβολία ἡμῶν, μὴ τυχὸν μεταξὺ τῶν δύο παντοπωλῶν Νικολάων ὑπάρχει ταύτοπροσωπία, ἣν ὁ χρόνος ἐσύγχισεν. Οὐδὲν ὅμως περὶ τούτου ἀληθεύει, καὶ οὐδεμία ἄλλη σχέσις ὑπάρχει πλὴν τοῦ ἐπαγγέλματος, ἐφ' ὅσον ὁ μὲν ἠθλήσεν τὸ 1554 ὁ δὲ τὸ 1672 ἔτος, εἰς πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω προσώπου, ἀλλὰ μὴδὲ ἡ μνήμη αὐτῶν συμπίπτει.

Ἡ δημοσιευομένη ὧδε ἀκολουθία εἶναι μακρὰ ὡς ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Μικροῦ καὶ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ καὶ ἐκ τριῶν Κανόνων, ἐνὸς τῆς Θεοτόκου καὶ δύο τοῦ Ἁγίου, ἐκ χωριστῆς δὲ ἀκολουθίας εἰς τὴν προσκλήνυσιν τῆς Ἁγίας Κράας τοῦ νεομάρτυρος. Ἐκ τῆς ἀκολουθίας ὅμως τοῦ Ἑσπερινοῦ ἐκπεσόντος ἐνὸς φύλλου τοῦ Κώδικος, ἐλλείπει ἡ ἀρχή, ἐκ τοῦ μέσου τοῦ τετάρτου Στιχηροῦ ἀρχομένης, τοῦτο ὅμως δύναται νὰ ἀναπληρωθῇ διὰ τῶν 4 προσομοίων τοῦ Μικροῦ Ἑσπερινοῦ,

Μακρὸς εἶναι πλούσιος εἰς ἐπαίνους καὶ ὁ Ἐγκωμιαστικὸς Λόγος, καὶ εἰς ἄκραν ἀρχαίζουσας γλῶσσαν. Παραβάλλει ὁ ἐγκωμιαστής τὴν ἀθλῆσιν τοῦ Ἁγίου ὡς Ὀλυμπιάδα, ἑαυτὸν δὲ ταπεινοφρονῶν ὡς ἀνίκανον νὰ βαδίση πέραν τῶν Γαδείρων περὶ ἢ πλωτῶς (α) καὶ τὸ ἐγχειρήμα ὅμοιον μὲ τοὺς ἀθλοὺς τῶν ἐν Ἡλιδί καὶ Πίσση (β) ἀγωνιζομένων, ἐξ οὗ μᾶλλον αἰσχύνῃ ἢ ἐπαινον ἐκ τοῦ ἐγχειρήματος θὰ ἀποκτήσῃ. Διότι ἐνῶ τοὺς εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας ἀναδυομένους, ἀλείπται ἐπαλείφουσιν, αὐτὸς ἄπτεται τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ἐγκωμίου, χωρὶς νὰ λιπᾶν τὴν κεφαλὴν *ἐλαίῳ* ἀμαρτωλῶν.

Κατόπιν ἀρχεται βιογραφῶν τὸν Ἁγιον, ὀλίγον ἀσχολούμενος εἰς

1. Καὶ ἡ Ἀκολουθία ἡ ὑπὸ Κων. Παπαδημητρίου ἐκδοθεῖσα Ἀθήναις 1923 σ. 13 τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀναφέρει δύο Νικολάους.

(α) Σ. Ε. Τὰ Γάδειρα ἐθεωροῦντο τὸ ἄκρον τῆς Γῆς. Στραβ. II,

(β) Σ. Ε. Πίσσα πόλις τῆς Ἡλίδος, (Σουίδα).

τὰ **χαμαίσηλα** περὶ πατρίδος καὶ γένους, συνήθως δὲ αἱ πόλεις ἐπαινοῦνται διὰ τρία πράγματα «ἀέρα, γῆν καὶ ὕδωρ», ἀλλ' ἡ πατρίς τοῦ Ἁγίου ἐπαινεῖται διότι ἐκεῖνον ἐξέθρεψεν, ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὸν Κέκροπα, οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὸν Λυκοῦργον καὶ οἱ Αἰγύπτιοι διὰ τὸ Θῶθ (α) ἐμεγαλύνοντο. Ἱστορεῖ κατόπιν πῶς ὁ μάρτυς συκοφαντηθεὶς ὡς ὑβριστῆς τοῦ Μωάμεθ ὠδηγήθη ἐνώπιον τοῦ Ἐπάρχου Σινάν, τὰς ἀπειλὰς τοῦ Ἐπάρχου, ἵνα ἀρνηθῆ τὸν Χριστόν, καὶ τὴν λαμπρὰν τοῦ μάρτυρος ἀπολογίαὶν ὑπὲρ τῆς πίστεώς του «οὐ γὰρ οὐκ ἔστι τὸν μὲν ἥλιον φᾶναι σκοτεινόν, τὴν δὲ νύκτα φωτεινήν», ἐξ ἧς καὶ ῥοῦνοις ῥάβδοις ἐτύπτετο καὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδιαίων ὀνύχων αἷμα ἀφίην, πέδαις κατ' ἄμφω χερσὶ καὶ ποσὶ πεδηθεὶς» κατόπιν δὲ «πυρᾶς σφοδρᾶς ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ ἀναφθείσης, κελεύει ὁ Ἐπάρχος πλησίον ἔλξαι τὸν ἅγιον, ἀταῦθεν κατὰ μικρὸν δαπανᾶν τὰς σάρκας τῆ φλογί, μέχρις οὗτο ἐπιδεξιοῖς προσκλίναντος, ὁ σπεκουλάτωρ ξίφει τὴν ἁγίαν αὐτοῦ κεφαλὴν ἀπέτεμε τεσσαρεσκαίδεκάτην μηνὸς Ἐλαφηβολιῶνος» (β). Πρὸς ἔτι μείζονα δὲ χλευασμὸν τοῦ μάρτυρος ἐν τῇ πυρᾷ ἔρριψαν καὶ θνησιμαίους κύνας, καὶ μόνον ἐκ τῆς σποδοῦ ἡ τιμία κάρα τοῦ ἁγίου διεσώθη ὠνηθεῖσα πρὸς τινα τῶν πιστῶν, ἀντὶ εἴκοσι χρυσίων (γ) καὶ ἀποσταλεῖσα εἰς τὴν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Μονὴν τοῦ Μετεώρου. Κατόπιν παραβάλλεται ὁ νεομάρτυς μὲ τοὺς μεγαλομάρτυρας Γεώργιον, Δημήτριον, Μερκούριον, Ἀρτέμιον, Νέστορα, Προκόπιον, Θεόδωρον, οὓς «τοὺς μὲν ἐξήλωσε τοὺς δὲ ἡμιλλήθη τῶν δὲ οὐκ ἀπελείφθη ἔστι δὲ καὶ οὓς ὑπερέβαλε». Ἐνεκεν δὲ τούτων «τὰ γέγρα τῆς ἀθλήσεως Ὀλυμπιακοῦ κοτίνου καὶ πυθικῶν μῆλων (δ) τιμώτερα νεμαίας τε σελήνων (ε) καὶ ἰσθμικῆς πίτυος (στ) ἐνδοξότερα». Ἐπικαλεῖται δὲ εἶτα ὁ Ἐγκωμιαστῆς τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου ὡς «ἀμαθία λόγων κατεχόμενος καὶ παθῶν ἰλύι καλυνδούμενος». Συνετέθη

(α) Σ. Ε. Θεὸς τῶν Αἰγυπτίων ὡς ὁ Ἐρμῆς, ἐφευρέτης τοῦ Ἀλφαβήτου Κλήμ. Ἀλέξ.

(β) Σ. Ε. Ὁ ἕνατος μὴν τοῦ Ἀττικοῦ ἔτους, μεταξὺ Φεβρ. καὶ Μαρτίου Θεοκ. 4. 18.

(γ) Σ. Ε. νόμισμα χρυσοῦν Πλουτ. Περ. 25.

(δ) Σ. Ε. Ὁ Ἀπόλλων συνάψας μάχην μὲ τὸν ἐν τῷ Πύθωνι δράκοντα καὶ φονεύσας αὐτὸν μετεχειρίσθη ἀκόντια καὶ βέλη μὲ σχήματα μῆλων.

(ε) Σ. Ε. Τὸ φυτὸν Σέλινον δι' οὗ ἕστεφοντο οἱ νικηταὶ τῶν Νεμέων ἀγώνων. Πίνδ. Ο. 13. 32.

(στ) Σ. Ε. Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου ληστοῦ Σίνιδος, ὅστις ἔδανε τοὺς διαβάτας, ἐξ οὗ καὶ Πιτυοκάμπτης. Πλουτ. Ἀπολλόδ. 4.

δὲ ἡ ἀκολουθία καὶ τὸ Ἐγκώμιον τοῦ νεομάρτυρος ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονικέως Ἱερομ. Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου, κατὰ παράκλησιν τοῦ Ἱερομ. Σισινίου Ἡγουμένου τοῦ Μετεώρου ἔνθα ἐναπετέθη ἡ κάρα τοῦ Ἁγίου ἐν ἔτει 1558. Ὡς ὅμως ὁ Σεβ. Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Πολύκαρπος ἐβεμαίωσεν ἡμᾶς, τοιαύτη κάρα σήμερον δὲν ὑπάρχει, εἰμὴ ἡ κάρα τοῦ νεομάρτυρος Νικολάου τοῦ ἐκ Χίου ὡς καὶ ὁ Ἡγούμενος κ. Χαράλαμπος Σκαρπαλέζος δι' ἐπιστολῆς μᾶς ἐγνώρισεν. (α)

Περὶ τοῦ συγγραφέως τῆς τε Ἀκολουθίας καὶ τοῦ Ἐγκωμίου Δαμασκηνοῦ Ἱερομονάχου Στουδίτου τοῦ Θεσσαλονικέως, ὑπάρχουσιν ἐνδοξασμοὶ ἂν οὗτος εἶναι ὁ Ἱεράρχης Λιτῆς καὶ Ρεντίνης Δαμασκηνός (β). Ἐν τούτοις ὁ Κώδιξ τῆς Μονῆς Σιάμου μᾶς παρέχει σοβαρὰν ἔνδειξιν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἰδίου προσώπου. Ὁ Κώδιξ πρὸ τῆς ἀκολουθίας τοῦ νεομάρτυρος Νικολάου ἐν ἧ ῥητῶς ἀναγράφεται ὡς συγγραφεὺς Δαμασκηνός ὁ Στουδίτης, περιέχει ἀκολουθίαν Δαμιανοῦ τοῦ ὁσιομάρτυρος, ἐκ τοῦ χωρίου Μυρίχοβον τῆς Καρδίτσης καταγομένου, ἥτις ὅμως δὲν ἀναγράφει τὸν συγγραφέα, καὶ ὅστις Δαμιανός καὶ οὗτος ἐορτάζεται τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ 14 Φεβρουαρίου μὲ τὸν νεομάρτυρα Νικόλαον. Τὸ λεκτικὸν ὅμως ἀμφοτέρων τῶν Ἀκολουθιῶν, ἡ ἐν τῷ Κώδικι ἐν συνεχείᾳ καταχώρησις αὐτῶν μᾶς παρέχουσιν ἀφορμὴν νὰ δεχθῶμεν τὸν αὐτὸν δι' ἀμφοτέρας συγγραφέα.

Πλὴν ὅμως τούτων ἡ ἀκολουθία τοῦ Δαμιανοῦ εὐρίσκεται καὶ ἐν ἄλλῳ Κώδικι ἀποκειμένῳ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης ἐν Γερμανίᾳ ὅστις ἀνήκει εἰς τὸν φιλέλληνα Ἑλληνιστὴν Μαρτίνον Κρούσιον, καὶ οὗ φωτογραφικὸν ἀποτύπωμα ἐπρομηθεύθημεν ἐκεῖθεν (γ). Ἐν αὐτῷ ἀναγράφεται τὸ ὄνομα «Ρενδίνης Δαμασκηνός», ὅπερ εἶναι ἔτι μᾶλλον ἔνδειξις τούτου, ὅτι ἀμφοτέροι οἱ Δαμασκηνοὶ εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Συμπίπτουσι δὲ εἰς τοῦτο καὶ αἱ χρονολογίαι. Ὁ Δαμιανός ἐμάρτυρησεν ἔτει ΖΟΨ' ἧτοι 1568 φέρεται δὲ ὡς συγγραφεὺς τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὁ Ρενδίνης Δαμασκη-

(α) Ἡ ἐν Μετεώρῳ Κάρα φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Αὕτη ἡ παρούσα ἁγία Κάρα τοῦ ἁγ. Νικολάου τοῦ νεοφανοῦς ὑπάρχει ἐκ τῆς Ἱεράς Μονῆς τοῦ Μετεώρου 1734» συνεπῶς ἄγνωστον εἶναι εἰς ποῖον Νικόλαον ἀνήκει.

(β) Πρβλ. τὸ ἐμὸν δημοσίευμα περὶ τῆς Ἐπισκοπῆς Λιτῆς καὶ Ρενδίνης ἐν «Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Φαναριοφερραίων κλπ. Ἰ. Αθ. 1929 σ. 255.

(γ) Τὸ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ὁσιομάρτυρος Δαμιανοῦ ἐκ τοῦ φωτογραφικοῦ ἀποτυπώματος τοῦ Κώδικος τῆς Τυβίγγης ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὸ κείμενον τοῦ Κώδικος Σιάμου, δημοσιεύεται παρ' ἡμῶν μετὰ προλεγομένων, ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τῆς Ἐταιρ. Βυζαν. σπουδῶν τοῦ 1930 ἔτους.

νός, ὁ Νικόλαος ἐμαρτύρησεν ἔτει ΖΕΒ ἤτοι 1554, ἢ δὲ ἀκολουθία του συνετέθη ἔτει 1558 ὑπὸ Δαμασκηνοῦ Ἱερομονάχου τοῦ Στουδίτου. Ὁ Ἱερομόναχος λοιπὸν ἐν ἔτει 1558 Δαμασκηνὸς ὁ Στουδίτης, ἐν ἔτει 1568 εἶχε προαχθῆ εἰς Ἐπίσκοπον Λιτῆς καὶ Ρενδίνης, τῆς ἐν Μακεδονίᾳ.

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ὁ Ἐγκωμιστὴς καὶ ἐν τῷ Συναξαρίῳ καὶ ἐν τῷ Ἐγκωμίῳ παραλείπει τὸ θαυματολόγιον, ἀπαραίτητον ἐν παντὶ βίῳ Ἁγίου.

Ἡ δημοσίευσις τοῦ κειμένου γίνεται κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν ἐκ τοῦ Κώδικος τῆς Μονῆς Σιάμου.

Ἐν Καρδίτῃ κατὰ Μάρτιον 1930

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων
ΙΕΖΕΚΙΗΛ